

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД – один з методологічних підходів, на якому базується більшість сучасних технологій і систем навчання. Його засади - психологічні положення (Л.Виготський, Д.Дьюї, Л.Рубінштейн, О.Леонтьєв) про те, що психіка людини, формування її свідомості нерозривно пов'язана з її діяльністю і нею обумовлена. Взаємодіючи з світом, людина будує сама себе, самовизначається в системі життєвих відносин, розвиває і актуалізує особистість. Через діяльність і в процесі діяльності вона стає сама собою.

З педагогічного погляду, діяльність людини постає як особлива форма її активності, результатом якої стає перетворення об'єкту діяльності (зовнішні предмети, внутрішня реальність людини), перетворення самої діяльності і трансформація того, хто діє, тобто суб'єкта діяльності. Відповідно навчання є активним процесом діяльності людини, що забезпечує розвиток її особистості і здійснюється у спілкуванні з іншими людьми. Педагогічний вплив викликає, обумовлює діяльність особистості, спрямовану на виконання певних навчальних завдань, і тільки в результаті такої діяльності відбувається оволодіння нею знаннями, вміннями, розвиток її здібностей, якостей тощо. Діяльнісний підхід у навчанні апелює до внутрішньої активності людини, що викликана не тиском, не примусом, а особливою організацією змісту і методами освіти та усвідомлена як особистісно значуща.

Отже метою діяльнісного підходу у навчанні є розвиток особистості як суб'єкта життєдіяльності, що означає: ставити цілі, планувати їхнє досягнення, організувати і контролювати процес розв'язання завдань, оцінювати результати й відповідати за них, рефлексувати.

Процес навчання є завжди навчанням діяльності - або предметно практичних дій (наприклад, трудових операцій чи спілкування іноземною мовою), або розумових дій. Будь-яке навчання основ наук водночас є і навчанням відповідних розумових дій: від найпростіших, якими є відтворення і пояснення, до більш складних: застосування, аналіз, синтез й оцінка. На основі мисленневих дій, операцій формуються способи навчальної діяльності учнів/студентів. Одночасно розвивається емоційно-вольова сфера особистості. З іншого боку, формування будь

якої розумової дії неможливе без засвоєння певних знань. При цьому, первинними з точки зору цілей навчання є способи діяльності, що вимагає відповідного змісту навчання. Сьогодні знати - означає не просто пам'ятати певні знання, а виконувати певну діяльність, пов'язану з цими знаннями. Засвоєне знання - це не те, яке учень запам'ятав, а те, яке перетворилося в нього на розумові дії, уміння розв'язувати завдання, діяти поза навчальним процесом у житті. Зміст навчання має складати не система знань, а система дій і знання, що забезпечують освоєння цієї системи.

Основним елементом навчання стає виконання завдань (розв'язання проблем, задач) тобто, освоєння діяльності, особливо нових для людини її видів: дослідницької, пошуково-конструкторської, творчої та ін. У цьому випадку фактичні знання є наслідком роботи над завданнями, організованими в доцільну і ефективну систему. Паралельно з освоєнням діяльності учень/студент формує власну систему цінностей, підтримувану соціумом. Необхідні умови для цього – позитивний емоційний фон та стосунки в освітньому середовищі, які будуються на основі довіри, співпраці, рівного партнерства, командності. Функції вчителя за діяльнісним підходом насамперед пов'язані з організацією та управлінням.

Діяльнісний підхід нерозривно пов'язаний із компетентнісним, виконуючи певні дії у навчальному процесі, розмірковуючи над їх виконанням, усвідомлюючи потребу в них та оцінюючи їх важливість для себе або для суспільства, людина тим самим розвиває у себе компетентність в тій чи іншій сфері життя.

О.І.Пошетун